

Hidayet Karakuş'un Çocuk Edebiyatı Çerçevesinde Yazdığı Eserlerinde Eğitime Bakış Açısının Analizi¹

An Analysis of the Educational Perspective of Hidayet Karakuş in His Works Within the Framework of Child Literature¹

Mahmut BABACAN² ve Kadir KAPLAN³

Kabul Tarihi: 16.01.2018

Atf İçin: Babacan, M. ve Kaplan, K. (2018). Hidayet Karakuş'un çocuk edebiyatı çerçevesinde yazdığı eserlerinde eğitime bakış açısının analizi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 2(1), 1-13.

ÖZ: Çocuklarımızın bilişsel, duyuşsal, zihinsel gelişiminde yaşanacak olumsuzluklar ya da kazanmaları gereken temel değerleri kazanamamaları geleceğimizi yok etme, varlığımızı bitirme noktasına getirecektir. Bu da toplumu idari ya da psikolojik açıdan başka toplumların yönetimine bırakacaktır. Çocuğa göstereceğimiz özen, vereceğimiz önem; çocukların sağlıklı birer birey olmasının yolunu açacak ve içinde buldukları toplumda önemli roller üstlenmelerini sağlayacaktır. Eğitsel iletiler, çocukların sağlıklı birer birey olmasında büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada Hidayet Karakuş'un çocuklar için yazdığı eserler incelenmiş ve eserlerde 1041 tane eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bunların %68'ini kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, % 13'ünü öteki eğitsel iletiler, % 9'unu toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, % 5,7'sini dini gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, % 2'sini ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, % 2'sini evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, % 1'ini ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletiler ve % 0,003'ünü ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletiler oluşturmuştur. Ayrıca Karakuş'un çocuklar için yazmış olduğu kitaplarda eğitsel iletileri örtük verdiği görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Hidayet Karakuş, çocuk edebiyatı, eğitsel iletiler.

ABSTRACT: The negativities in our children's cognitive, emotional and mental development, or their failure to attain the essential values they need to earn, will bring our existence to the point of ending our existence. This will leave the society to the management of other societies in administrative or psychological terms. The care we give to the child, the importance we give; it will open the way for children to be healthy individuals and will enable them to play important roles in the society they are in. Educational messages are very important for children to be healthy individuals. In this study, works written for children by Hidayet Karakuş were examined and 1041 educational messages were found in the works. Educational messages supporting 68% of personal development, 13% of other educational messages, 9% of educational messages supporting social development, 5.7% of educational messages supporting religious development, 2% of educational messages supporting national development 2% made educational messages to support the development of universal thinking, 1% made educational messages supporting moral development, and 0,003% made educational messages supporting economic development. It has also been seen that educational books are implicit in books that Karakuş wrote for children.

Keywords: Hidayet Karakuş, child literature, educational messages.

¹ Bu makale Yrd. Doç. Dr. Mahmut Babacan danışmanlığında Kadir Kaplan tarafından hazırlanan "Hidayet Karakuş'un Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler" isimli Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

² Yrd.Doç.Dr., Marmara Üniversitesi, mahmut.babacan@marmara.edu.tr

³ Uşak Üniversitesi, 164009022@usak.edu.tr

1. GİRİŞ

21. yüzyılın birinci çeyreğinde bulunduğumuz bu dönemde dünya, pek çok değişim ve gelişim göstermektedir. Teknoloji ve iletişimdeki gelişmelerle ulusal kültür zenginlikleri fakirleşmekte, yerel ekonomiler zayıflamaktadır. Bu gelişmeler, diğer taraftan kendi çıkarlarını, değerlerini ait olduğu toplumun çıkarlarından üstün tutan bireylerin yetişmesine neden olmaktadır. (Neydim, 2003). Vatan sevgisi, dürüstlük, yardımlaşma, hayvan sevgisi, paylaşma, adalet, büyüklere saygı, geleneklere sahip çıkma gibi kişiliği; toplumun birlik ve beraberliğini ayakta tutan değerlerin yok olması devletin bekasının tehlikeye girmesi anlamına gelmektedir. Kişiliği, toplumun birlik ve beraberliğini ayakta tutan değerlerin aktarımı eğitim ile sağlanır. (Hökelekli,1998)

İnsanda var olan özellikler çocukluktan itibaren eğitim sürecindeki materyaller ile şekillenir, olumlu nitelik kazanır. Formel eğitim kurumlarında kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin, çocukların okumaya ilgi duymasını sağlamaması ve farklı yaşantıları tanıma, eleştirel düşünebilme, hayal gücünü geliştirme işlevlerini tam anlamıyla gerçekleştirememesi çocuk edebiyatına dair eserlerin eğitsel ileti aktarımı açısından incelenip tanıtılmasını zorunlu kılmaktadır. (Demiray, 1979). Genel anlamda edebiyat ve özelde çocuk edebiyatı da eğitsel iletilerin aktarılmasında önemli bir etkinlik alanıdır. İnsani değerlerin uğradığı yıpranmayı engellemede nitelikli ve eğitsel ileti bakımından değeri yüksek eserler veren yazarlar da görevlidir. (Gündüz, 2003).

Çocuğa kitap okuma alışkanlığı kazandırma, çocuğu doğru eserle buluşturma, çocuklara verilmek istenen eğitsel iletiler ve bu eğitsel iletilerin aktarılma yolları çocuğun yetişmesinde üzerinde durulması gereken konulardandır. (Ergin, Köse, 2008). Günümüzde çocuk edebiyatı alanında yazılmış pek çok eser ve bu alanda eser veren yazar bulunmaktadır. Bu yazarlardan biri de çocuklar ve gençler için yazdığı eserlerle tanınan Hidayet Karakuş'tur. Bu çalışmada adı geçen yazarın çocuk edebiyatına eğitsel ileti anlamında katkısı eğitsel iletileri sınıflandırarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu şekilde hem Hidayet Karakuş hem de eserleri daha iyi anlaşılacaktır. Bu çalışmadan elde edilen sonuç ve önerilerin çocukların eğitsel ileti aktarımına uygun eserlerle buluşturulmasında öğretmenlere, velilere, eğitimciler ve ilgililere yol göstermesi, katkı sağlaması beklenmektedir.

“Hidayet Karakuş’un hikâye ve romanlarında vermek istediği eğitsel iletiler nelerdir?” ve “Hidayet Karakuş’un roman ve hikâyelerinin eğitsel ileti aktarımında etkisi, katkısı var mıdır?” sorularının cevabını bulabilmek, Hidayet Karakuş’un roman ve hikâyelerindeki eğitsel iletileri tespit etmek amacıyla yazarın muhtelif yaş seviyelerine hitap eden çocuk roman ve hikâyeleri incelenmiştir. Araştırmanın amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- a) Hidayet Karakuş’un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan kişisel gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?
- b) Hidayet Karakuş’un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan toplumsal gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?
- c) Hidayet Karakuş’un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan dinî gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?
- ç) Hidayet Karakuş’un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan ahlakî gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?
- d) Hidayet Karakuş’un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan evrensel gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?
- e) Hidayet Karakuş’un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan ulusal gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?

- f) Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan öteki eğitsel iletiler nelerdir?
- g) Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan ekonomik gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?
- h) Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan eğitsel iletilerin aktarım biçimleri nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmamızın başlıca gereçlerini Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyeleri oluşturmaktadır. Bu araştırmada, Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyelerindeki eğitsel iletilerin tespit edilmesi ve yazılı metinlerin analizi amaçlandığı için nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Yıldırım (1991) ve Şimşek (2005) bununla ilgili şunu tespit etmişlerdir: Doküman incelemesi, araştırma konusundan hareketle hedeflenen olgunun detaylı incelemesidir.

2.2. Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Hidayet Karakuş'un yayımlanan çocuk roman ve hikâyelerindeki eğitsel iletilerin saptanmasının amaçlandığı bu araştırmada on üç hikâye kitabında yer alan doksan iki hikâye; on üç roman araştırmanın inceleme nesnelere oluşturulmaktadır. Araştırmanın inceleme nesnelere olarak kullanılan Hidayet Karakuş'un kitapları yayınevinden temin edilmeye çalışılmış; temin edilemeyenler de sahalardan bulunmuştur. Araştırmanın inceleme nesnelere olarak belirtilen eserlerin isimleri ile yayınevleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmada kullanılan eserler ve yayınevleri.

Sıra No	Roman/Hikâyenin Adı	Yayınevi
1	Akıllı Tavşanlar	Bilgi Yayınevi
2	Alyanaklı Mavi Balon	Bilgi Yayınevi
3	Annemin Mektupları	Bilgi Yayınevi
4	Bahçeden Kovulan Çiçek	Bilgi Yayınevi
5	Başparmağın Şarkısı	Bilgi Yayınevi
6	Bilgisayar Amca	Bilgi Yayınevi
7	Bilgisayara Giren Tırtıl	Bilgi Yayınevi
8	Bilgisayarlı Şapka	Bilgi Yayınevi
9	Bir Kedinin Anıları	Bilgi Yayınevi
10	Can Dede'nin Çocukları	Bilgi Yayınevi
11	Can Dede'nin Eşeği	Bilgi Yayınevi
12	Can Dede'nin Oyuncakları	Bilgi Yayınevi
13	Dedem Çocuk Oldu	Bilgi Yayınevi
14	Dönme Dolap Döner Kebap	Bilgi Yayınevi

15	İşte O Çocuk	Bilgi Yayınevi
16	Kardan Adam Kaçtı	Bilgi Yayınevi
17	Kuyudaki Asker	Bilgi Yayınevi
18	Küçük Yeşil Tırtıl Tırtılın Yolculuğu	Bilgi Yayınevi
19	Oyuncakların Park Gezisi	Bilgi Yayınevi
20	Sahibini Gezdirenen Kedi	Bilgi Yayınevi
21	Sayısal Çocuk	Bilgi Yayınevi
22	Sevgi Kuşları	Bilgi Yayınevi
23	Sıksa Balıkçı	Bilgi Yayınevi
24	Yaralı Tavşanın Doktoru	Bilgi Yayınevi
25	Yengeçten Korkan Köpek	Bilgi Yayınevi
26	Yurdunu Yitiren Ağaç	Bilgi Yayınevi

Araştırmanın inceleme nesnelere olarak yazarın yirmi altı çocuklara yönelik eseri kullanılmıştır. Hidayet Karakuş'un çocuk edebiyatı alanı dışında yazdığı hikâye ve roman türündeki eserleri ile çocuklar için yazdığı diğer türlerdeki eserler kapsamın dışında tutulmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Yazarın yirmi altı çocuk roman ve hikâyesi bu araştırmanın veri setini oluşturmaktadır. Araştırma, Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyesindeki eğitsel iletileri saptama amacına yönelik olduğu için içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, araştırma sorusunu temel alan tarama stratejisidir (Gökçe, 2006). Verilerin analizinde içerik analizi tekniklerinden kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Verilerin kodlanmasında, "Verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama" esas alınmıştır.

Araştırma verileri verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada analiz edilmiştir.

Hikâye ve romanlar; çocuğun aile, sosyal, dini, evrensel, ulusal, ahlaki, kişisel yaşantılarına ilişkin eğitsel iletileri tespit etmek amacıyla bir plan dâhilinde incelenmiş ve sırasıyla kaynakları bulma, fişleyip tasnifleme ve değerlendirme işlemleri yapılmıştır. Bin kırk bir eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bu iletiler bir araya getirilerek incelenmiş, benzerlik ve farklılıkları doğrultusunda tematik bir kodlama yapılmıştır. Muhsine H.Yavuz'un "Masallar ve Eğitimsel İşlevleri" isimli eserindeki tasnif dikkate alınarak eğitsel iletiler; dinî, ahlâkî, toplumsal, ulusal, kişilik, evrensel, ekonomik ve öteki iletiler olmak üzere sekiz kategoride toplanmıştır. Sunuluş biçimlerine göre ise doğrudan ve dolaylı olarak gruplandırılmıştır. Tespit edilen eğitsel iletiler sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır (Yavuz, 1997).

3. BULGULAR

Bu bölümde Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyelerine yönelik tespit edilen eğitsel iletiler ve bu iletilerin aktarılış şekline dair bulgular verilmiştir.

İncelenen çocuk roman ve hikâyelerinde 1041 tane eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bunların %68'ini kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, %13'ünü öteki eğitsel iletiler, %9'unu toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, %5,7'sini dini gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, %2'sini ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, %2'sini evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler, %1'ini ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletiler ve %0,003'ünü ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletiler oluşturmaktadır.

İncelenen çocuk roman ve hikâyelerinde Hidayet Karakuş'un çocuklar için yazmış olduğu kitaplarda eğitsel iletilerin örtük bir şekilde verildiği görülmüştür. Hikâye ve romanlardaki eğitsel iletiler, metinde doğrudan, açık bir biçimde yer almamaktadır. Yazarın çocuğa kazandırmak istediği duygu veya düşünce metnin tamamına yedirilmiş durumdadır.

Hidayet Karakuş'un hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler incelendiği zaman, yedi yüz altı iletiyle kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin diğer iletilerden daha fazla kullanıldığı görülür. Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere bu derece ağırlık verilmesi Karakuş'un, çocukları kişisel yönden geliştirmeyi, çocukların yaşam kalitelerini yükseltmeyi amaçladığının göstergesidir.

Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikâyelerde yer alan Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler' şu başlıklar şeklinde oluşmuştur:

- Yaşama Sevinci ile Dolu Olmak,	- Ciddi Davranmak,
- Özgür Olma İsteği,	- Çıkarıcı Olmamak,
- Kimseyi Küçümsememek,	- Dostluğa Değer Vermek/Dost Olmak,
- Soğukkanlı Olmak,	- Yardımsever Olmak,
- Okumaya Önem Vermek,	- Emanete Sahip Çıkmak,
- Emeğe Saygı,	- Odaklanmak,
- Hakka Saygı Duymak,	- Sevgiye Değer Vermek,
- Fedakâr Olmak,	- Güvenmek/Güvenilir Olmak,
-Tedbirli Olmak,	- Kibar Davranmak,
- Alçak Gönüllü Olmak,	- Öz Güveni Yerinde Olmak,
- Temizliğe Önem Vermek,	- Vefalı Olmak,
- Araştırmacı Kişiliğe Sahip Olmak,	- Planlı Olmak,
- Çocuğa Değer Vermek,	- İyi İnsan Olmak,
- Zamanı Doğru ve Etkin Kullanmak,	- Sorumluluk Bilincine Sahip Olmak,
- Aç Gözlü Olmamak,	- Hatadan Ders Almak,
- Düşünceli Davranmak,	- Dengeli Beslenmek,
- Teşekkür Etmek,	- İlme Önem Vermek,
- Çalışmak/Çalışmaya Değer Vermek,	- Merak Etmek,

- Merhamet Etmek,	- Güler Yüzlü Olmak,
- Korkuya Kapılmak,	- Paylaşmak,
- Yalnız Kalmak,	- Sağlığı Korumak,
- İnsana Değer Vermek,	- Şefkat Göstermek,
- Pişmanlık/Pişman Olmamak,	- Problem Çözmek,
- Dikkat Etmek,	- Fikirlere Saygı Göstermek,
- Tutarsız Olmamak/Kararlı Olmak,	- Maneviyata Önem Vermek,
- İyimser Olmak,	- Bencil Olmamak,
- Söz Tutmak,	- Empati Kurmak,
- Kıskanç Olmamak,	- Yol Göstermek/Model Almak,
- Umut Etmek,	

gibi sayabileceğimiz iletilere yer verildiği görülmektedir. Toplamda Hidayet Karakuş'un çocuk roman ve hikayelerinde kişisel gelişimi destekleyen 57 farklı eğitsel ileti kullanılmıştır. Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler içinde "Her insan dünyaya ve insanlara karşı sevgiyle bakmalıdır." ileti elli yedi yerde kullanılarak dikkat çekmektedir. Sevgi ile ilgili eğitsel iletiler değerlendirilirken sevgi iletinin çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıktığı görülmüştür. Anne, baba, evlat ve torun sevgisi üzerinden "Her insan dünyayı ve insanları sevmelidir." ileti verilmiştir.

Toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, toplumu istenilen seviyeye çıkarmak, geliştirmek amacıyla yazarların kitaplarında yer verdikleri eğitsel iletileri kapsar. Unutulmamalıdır ki yazar da bu toplumun içerisinde yaşamaktadır. Yazarların eserlerinde toplumsal gelişimi destekleyen iletilere yer vermeleri doğaldır. (Şimşek, 2005).

Karakuş'un hikâye ve romanlarında, toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin doksan iki yerde kullanıldığı görülür. Karakuş, toplumsal düzenin kurallara uymakla sağlanacağına, gelenekleri yaşatmanın gerekli olduğuna, toplumda birlik ve beraberliğin sağlanmasının gerektiğine, toplumun eğitime değer vermesinin zorunluluğuna, siyaset-toplum ilişkisine dair eğitsel iletiler sunmaktadır. Toplumsal gelişimi destekleme amaçlı oluşturulan bu eğitsel iletilerde yeni bir toplum oluşturma, toplumu yaşanabilir hale getirme düşüncesi ağır basmaktadır. Toplumsal gelişimi destekleme amaçlı eğitsel iletilerin içinde kadının toplumdaki yeri ya da ailedeki yeri hakkında verilen iletiler dikkat çekicidir. Karakuş'un hikâye ve romanlarında kadın yüceltilmiş ve bu açıdan iletiler verilmeye çalışılmıştır. Özellikle kız çocuklarını okula göndermeyen ailelere yönelik verilen eğitsel iletiler kızlara karşı olumsuz tutum içinde olan insanların tutumlarını değiştirebilir. Öğretmene ve eğitime verilen değer artmasına katkı sağlayabilir.

Karakuş'un hikâye ve romanlarında dokuz tane ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel ileti vardır. Sayıca az olan bu iletilerin birbirine benzeyip çeşitlilik göstermediği görülmektedir. Toplumsal ve kişisel gelişimi de doğrudan etkileyen ahlaki gelişimle ilgili eğitsel iletilere daha çok yer verilmesi ve bu ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin çok yönlü ele alınması son derece önemlidir. Karakuş'un kibir ve yalan söylememekle ilgili ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilere yer verdiği görülür. 'Kuyudaki Asker' adlı romanında Yunanlıların döşedikleri tel örgü için Yunanlı komutanın "Türkler, bu tel örgüleri altı ayda geçebilirse altı saatte geçtik desinler." şeklindeki sözleri ve akabinde Yunanlıların uğradıkları hezimet kibrin tutsağı olmamak gerektiğine dair önemli bir eğitsel iletidir.

Dinî gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, çocukların dinî kuralları doğru bir şekilde öğrenmesinde, benimsemesinde önemli bir etkiye sahiptir. Çocukların dinini doğru öğrenmesi yaşadığı toplumla bütünleşmesini de sağlayacaktır. (Yörükoğlu, 1992).

Hidayet Karakuş'un hikâye ve romanlarında elli sekiz yerde dinî gelişimi destekleyen eğitsel iletiye yer verilmiştir. Ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilere nazaran dinî gelişimi destekleyen eğitsel iletilere daha çok yer verildiği görülmektedir. Karakuş; batıl inanç, helal-haram, dua, kader, sabır, şükür, kul hakkı, oruç gibi dinî konularda birçok ileti sunmaktadır. Karakuş bazı dinî gelişimi destekleyecek eğitsel iletileri doğrudan verirken bazı iletileri ise dolaylı olarak vermiştir. "İşte O Çocuk" isimli anı hikâyesinde çocuğa oruç tutturması dinî kavramların çocukta oluşması için aktarılmış dolaylı iletilerden biridir.

Hidayet Karakuş'un eğitsel ileti türleri içinde sıklık derecesi en az olan ileti türüdür. Ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, bireyin hayata uyumunu sağlayan iletiler olmasına rağmen Karakuş'un hikâye ve romanlarında bu türden sadece üç eğitsel ileti yer almaktadır. İletilerin ikisi de tasarruf yapmakla ilgilidir. Bu iki ileti hayatı idame etme noktasında birikim yapmanın önemli olduğu kanısının çocukta oluşması bakımından son derece önemli olsa da ekonomik gelişimi destekleyen iletilerin nicelik olarak azlığı ve çeşitsizliği hayata tutunma yolundaki çocuklar için büyük eksikliklerdir. Ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin hikâye ve romanlara serpiştirilmesi, nicelik olarak artırılması bu iletilerin daha iyi özümsemesini sağlayacaktır.

Çocuklar için ortaya konmuş eserlerde çocuğa yaşadığı toprakları, kültürel değerleri, kutsalları koruma ve sahiplenme bilinci kazandırmak için ulusal düşüncüyü geliştirici eğitsel iletilere sıkça yer verilmelidir (Arseven, 2005). Karakuş'un hikâye ve romanlarındaki on sekiz iletinin ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen iletiler grubuna ait olduğu görülür. Karakuş'un; vatan sevgisi, dil bilinci gibi ulusal düşüncüyü geliştirici iletilere hikâye ve romanlarında yeterince yer vermediği görülmektedir. Vatan sevgisi, vatana sahip çıkma ilgili iletilerin ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen iletiler grubunun hemen hemen tamamını kapsadığı görülmektedir.

Çocuk nasıl içinde yaşadığı topluma karşı duyarlı olmak zorunda ise aynı hassasiyeti dünyayı ilgilendiren konularda da göstermelidir. Evrensel düşüncenin gelişimini destekleme amaçlı oluşturulan eğitsel iletiler; bireyi, dünyayı ilgilendiren konular hakkında daha duyarlı ve bilgili yapmaktadır. Bireye farkındalık sağlamaktadır. Bu nedenle, çocuklar için yazılmış eserlerde evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler önemli bir yer tutmalıdır. (Şirin, 2007). Karakuş'un hikâye ve romanlarında evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen yirmi iki eğitsel iletiye yer verilmiştir. Bu iletiler savaş karşıtı düşüncenin ön planda olduğu iletilerdir. Temizlik, doğruluk, hayvanlara iyi davranma gibi bazı iletiler; kişisel, ahlaki ve toplumsal gelişimi destekleyen iletilerle birlikte verilmiştir. Çünkü evrensel-kişisel, evrensel-ahlaki ve evrensel-toplumsal gelişimi destekleyen iletilerin herkesi ilgilendiren bir yapısı vardır.

Sınıflandırdığımız ileti grubu içinde "öteki eğitsel iletiler" diye isimlendirdiğimiz iletiler ise yüz otuz altı iletiyle Karakuş'un hikâye ve romanlarında önemli yer tutmaktadır. Bu iletilerin genelinde askerlikle, hayvanlarla, tabiatla ve şehirle ilgili iletiler dikkat çekicidir. Karakuş'un askerlikle ilgili iletilerden birkaçı ulusal gelişimi destekleyen eğitsel ileti sınıfına dâhil edilebilecekken doğrudan askerlik sanatını içerdiği için öteki eğitsel iletiler sınıfına dâhil edilmiştir. Bununla birlikte öteki eğitsel iletilerde ağırlığın daha çok hayvanla ve tabiatla ilgili olduğu görülmektedir.

Eğitsel iletilerin tamamı değerlendirdiğinde ise belli eğitsel iletilere fazlaca yer verilip bazı eğitsel iletilerin ise yeterince işlenmediği görülmektedir. Çocukların gelişimindeki etkenlerin çeşitliliği dikkate alındığında çocuğa kazandırılacak eğitsel iletilerin de çeşitlilik göstermesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Çocuklar için kaleme alınmış eserler; çocuğun kişisel gelişimini tamamlayıp kendi öz değerlerini oluşturması, insani değerler edinmesi, içinde yaşadığı toplumla uyumunu sağlaması, ulusal ve evrensel anlamda sahip olması gereken değerleri kazanması, dinî ve ahlaki anlamda kazanması gerekenleri taşıması, çevreye ve hayvanlara karşı duyarlılık sahibi olması anlamında çok önemlidir. Bu anlamda çocuk edebiyatı alanında eser veren yazarlara ve çocuk edebiyatı ürünlerine büyük görev düşmektedir. Üstlendikleri bu sorumluluğu ve görevi de eserlerinde sundukları eğitsel iletiler aracılığıyla gerçekleştirebileceklerdir. (Arseven, 2005)

Hidayet Karakuş'un çocuklar için yazmış olduğu on üç hikâye kitabında yer alan doksan iki hikâye ve on üç romanda sevgi, arkadaşlık, dostluk, fedakârlık, merhamet, yalnızlık, sabır, dua, doğa ve hayvan, vatan sevgisi, barış vb. konularda eğitsel iletiler aktarılmıştır.

Çocukların gelişim evreleri vardır. Bu gelişim evrelerinde çocuk her yönden gelişir ve yetişir. Çocuktaki gelişim tek yönlü değildir; art arda giden, düzenli ve dengeli bir süreçtir. Çocuk edebiyatı alanında eser veren yazarların aşırılığa kaçıp tek yönlü eğitsel ileti vermemesi gerekmektedir. Çünkü çocukların tek yönlü yetişmemesi hem kendileri için hem de toplumun geleceği için önemlidir (Gander ve Gardiner, 1995). Karakuş'un hikâye ve romanlarındaki iletilerin de çok yönlü olmadığı, dağılımının eşit olmadığı görülmektedir. Yazarlar eser bazında zaman zaman bir eğitsel iletiyi ön plana çıkarabilir ancak Karakuş'un çalışmamıza konu olan eserlerin geneline baktığımızda genel dağılımdaki eşitsizlik, bazı eğitsel iletilerin göz ardı edildiği sonucunu ortaya koymaktadır. Hidayet Karakuş'un hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler incelendiği zaman, yedi yüz altı iletiyle kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin diğer eğitsel iletilerden daha fazla kullanıldığı görülür. Kişisel gelişim bireyi çok yönlü geliştirmeyi amaçlar. İnsanı sosyal hayatında iş hayatında, özel hayatında etkili, verimli, güçlü kılarak hayatına yön vermeyi amaçlar. Çocuğun kendini gerçekleştirmesine yardım eder. Böylelikle de çocuk, toplumun sağlıklı bir üyesi olacaktır.

Karakuş'un hikâye ve romanlarında kişisel gelişimi destekleyen iletilerden sonra en sık kullanılan eğitsel ileti öteki eğitsel iletilerdir. Hidayet Karakuş, öteki eğitsel iletiler adını verdiğimiz eğitsel ileti grubunda hayvanlarla, askerlikle, tabiatla- şehirle ilgili eğitsel iletiler sunmuştur.

Hidayet Karakuş'un hikâye ve romanlarında kişisel gelişimi destekleyen ve öteki eğitsel iletilerden sonra en sık kullanılan eğitsel ileti, toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletilerdir. Hidayet Karakuş, toplum düzeninin sağlanması için gelenekleri yaşatmanın gerekli olduğuna, toplumda birlik ve beraberliğin sağlanmasının gerektiğine, toplumun eğitime değer vermesinin zorunluluğuna, siyaset-toplum ilişkisine dair eğitsel iletiler sunmuştur. Karakuş, kazandırmayı hedeflediği eğitsel iletiler aracılığıyla toplumun aksayan yönlerini düzelterek sağlıklı bir topluma kavuşmayı amaçlamıştır. Oluşturulacak sağlıklı toplumun temelinde ise kültürel unsurlar, adalet, birlik ve beraberlik vardır. Kültürdeki değişimin ele alındığı iletilerde kültürel değerlerin kaybedilmesi sonucu oluşabilecek olumsuzluklar ele alınmıştır. Bu durum çocuğun kültürüne daha fazla değer verip kültürünü sahiplenmesine katkı sağlayacaktır.

Karakuş'un hikâye ve romanlarında dinî gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Karakuş, batıl inanç, helal-haram, dua, kader, sabır, şükür, kul hakkı, oruç gibi dinî gelişimi destekleyen eğitsel iletilere hikâye ve romanlarında doğrudan ya da dolaylı olarak yer verip okurlarına dinî duyguları telkin etmeye çalışmıştır.

Çocuklar için yazılmış eserlerde parayı tanıma, kullanma, alışveriş yapma, tasarruf yapma gibi ekonomi konularında eğitsel iletiler sunulmalıdır. (Taşdemir, 2005). Fakat Karakuş'un çocuklar için yazmış olduğu hikâye ve romanlarında ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel iletilere yeterince yer

vermediği görülmektedir. Bin kırk bir eğitsel iletiden sadece üçünün ekonomik gelişimi destekleyen eğitsel ileti olması bunun göstergesidir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinde ahlaki gelişimi destekleyen iletilere yer verilmelidir. Çünkü çocuğun toplumsal değerleri anlaması ve kendi değerler sistemini oluşturması gerekmektedir. (Özer, 1994). Karakuş da hikâye romanlarında ahlaki gelişimi 286 destekleyen eğitsel iletilere yer vermiştir ancak bu iletilerin sayısı oldukça azdır. Ayrıca bu iletiler de birbirinin tekrarı niteliğindedir. Karakuş; vatan sevgisi, dil bilinci gibi ulusal düşünceyi geliştirici eğitsel iletilere hikâye ve romanlarında az yer verdiği görülmektedir. Vatan sevgisi, vatana sahip çıkma ilgili iletilerin ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen iletiler grubunun hemen hemen tamamını kapsadığı görülür.

Karakuş'un hikâye ve romanlarında evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen iletilerde daha çok savaş karşıtı düşünceyi ön planda tuttuğu görülmektedir. Hidayet Karakuş; aile ve yakın çevre sevgisi, sosyal dayanışma, kişisel farklılıklar, önyargılar, beklentiler, çalışkanlık, özgüven, birlik ve beraberlik, öğrenci öğretmen ilişkileri, yaratıcılık, kıskançlık, empati, merak, dostluk, yalnızlık, doğa ve hayvan sevgisi gibi konuları ele alarak okurlarına bu konularla ilgili eğitsel iletiler sunmuştur.

Hidayet Karakuş'un çocuklar için yazmış olduğu roman ve hikayelerde eğitsel iletileri genellikle örtük olarak verdiğini görmekteyiz. Yazar, metinlerin içine çocuğun uyması gereken kuralları, doğru yaklaşım biçimlerini doğrudan öğretici olarak yerleştirilirse soru sormasının, özgür düşünmesinin, özgüvenini geliştirmesinin engelleneceğini düşünmektedir. Bu bakımdan yazar iletilerini metnin geneline yaymış sezdirme yöntemini kullanıp çocuğu düşünmeye sevk etmek istemiştir. Zaten yazınsal metinlerin bilgilendirme metinlerinden farkı budur. Söylenmek istenen doğrudan söylenmez. İmge ve çağrışımlarla okuyucuya sezdirilir; anlamı, eğitsel iletiyi ortaya çıkarmak okura düşer.

Çocuklar için yazılmış eserlerde tebliğ değil; telkin esastır. Telkin, metinlerin hem yazınsal açıdan hem de çocuk eğitimi açısından niteliği artırıcı bir özelliktir. (Uçan, 2006). Kitaplardaki iletilerin, doğrudan öğretme amacı taşımadan, sürükleyici, eğlendirici ve merak uyandırıcı bir şekilde aktarılması çocukta edebiyata ve okuduğu esere karşı bir ilgi uyandıracaktır. (Şimşek, 2005).

Hidayet Karakuş'un çocuk edebiyatındaki yerini ve önemini göstermek amacıyla onun hikâye ve romanlarından bazıları ders içinde gerçekleştirilmek istenen hedefler doğrultusunda kullanılabilir.

İletilerin seçiminde ve aktarımında yakından uzağa, somutlaştırma, açıklık, bilinenden bilinmeyene gibi öğretim yöntemlerine uygun hareket edilmelidir. (Sivri, 2007). Çocukların tek yönlü yetişmemesi için çocuk edebiyatı alanında eser veren yazarların aşırılığa kaçıp tek yönlü eğitsel ileti vermemeleri gerekmektedir. Aksine çocuğun çok yönlü yetişmesi amaçlanarak bilişsel, duyuşsal, ahlaki gelişimlerine paralel eğitsel iletiler verilmelidir. Çocuklar için yazılmış kitaplar çocuğun gelişimini olumsuz olarak etkileyecek, onu yanlışla sürükleyecek konularda eğitsel ileti içermemelidir (Hökelekli,1998).

KAYNAKLAR

- Arseven, T. (2005). ‘Mesaj Açısından Çocuk Kitapları’. Hece Aylık Edebiyat Dergisi, Sayı. 104–105.
- Demiray K. (1979). ‘Çocuk Ruhunu Besleyen Kaynak’. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi. Çocuk Yazını [Özel Sayısı]. XXXIX (331): 251-258.
- Ergin, H. ve Köse, S. (2008). Zekâ Türüne Göre Çocuk Eğitimi, İstanbul: Hepsi Çocuk Yayınları.
- Gander M.J. ve Gardiner, H.W. (1995). Çocuk ve Ergen Gelişimi. (Çev. H. N.Çelen, A. Dönmez), Ankara: İmge Kitapevi.
- Gündüz, Ü. (2003). ‘Çocuk Edebiyatçıları Birliği Başkanı, Yazar Üzeyir Gündüz ile Öykü, Masal ve Çocuk Edebiyatı Üzerine’. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi Çocuk Özel Sayısı, Sayı. 50.
- Hökelekli, H. (1998). Çocukta Ahlak Gelişimi ve Eğitimi. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Neydim, N. (2003). 80 Sonrası Paradigma Değişimi Açısından Çeviri Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Norton, D. (1987). Through The Eyes Of A Child: An Introduction To Children’s Literarure (4. Basım). New Jersey: Schuster/Viacom Company.
- Özer, N. (1994). Okul Öncesi Döneminde Ahlak Gelişimi ve Eğitimi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sivri, M. (2007). “Çocuğa Şiir’de Öğreticilik Sorunsalı”, 04–06 Ekim 2006 tarihinde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi tarafından düzenlenen “II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu” Kitabı, 651–657, Ankara, 2007.
- Şimşek, T. (2005). Çocuk Edebiyatı, Ankara: Suna Yayınları.
- Şirin M. R. (2007). Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Taşdemir, M. (2005). ‘Eğitsel Bir Materyal Olarak Çocuk Hikâye ve Romanlarının Nitelik Düzeyi’. Milli Eğitim Dergisi, Sayı. 168.
- Uçan, M. H. (2006). ‘Edebiyat Eğitimi, Estetik Bir Hazzın Edinimi, Okumanın Alışkanlığa Dönüştürülmesi ve Yazımsal Kuramlar’. Milli Eğitim Dergisi, Sayı. 169.
- Yavuz, H. M. (1997). Masallar ve Eğitimsel İşlevleri, İstanbul: Cumhuriyet Kitabevi.
- Yörükoğlu A. (1992). Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, İstanbul: Özgür.

İncelenen Eserler

- Karakuş, H. (2001a). Bilgisayar Amca, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2001b). Kuyudaki Asker, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2002). Al Yanaklı Mavi Balon, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2003a). Can Dede’nin Çocukları, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2003b). Can Dede’nin Oyuncakları, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2003c). Sıska Balıkçı, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2006a). Akıllı Tavşanlar, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2006b). Yaralı Tavşanın Doktoru, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2007a). Bir Kedinin Anıları, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2007b). Oyuncakların Park Gezmesi, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2007c). Yengeçten Korkan Köpek, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2008). İşte O Çocuk, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2009a). Annemin Mektupları, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2009b). Bahçeden Kovulan Çiçek, Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Karakuş, H. (2009c). Başparmağın Şarkısı, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2009d). Bilgisayara Giren Tırtıl, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2011a). Can Dede'nin Eşegi, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2011b). Dönme Dolap Döner Kebap, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2011c). Kardan Adam Kaçtı, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2011d). Sahibini Gezdirenen Kedi, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2011e). Sayısal Çocuk, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2011f). Yurdunu Yitiren Ağaç, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2012a). Bilgisayarlı Şapka, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2012b). Dedem Çocuk Oldu, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2012c). Sevgi Kuşları, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakuş, H. (2013). Küçük Yeşil Tırtıl, Ankara: Bilgi Yayınevi.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance: The developments in technology have also brought about change. This change; causes their own interests to grow up by individuals who value their values above the interests of the community to which they belong. The disappearance of the values that keep the unity and unity of the society such as homeland love, honesty, solidarity, animal love, sharing, justice, respect for the big, respecting the traditions means that the social life is in danger. The negativities in our children's cognitive, emotional and mental development, or their failure to attain the essential values that they must earn, will bring our existence to the point of ending our existence. This will leave the society to the management of other societies in administrative or psychological terms. The care we give to the child, the importance we give; it will open the way for children to be healthy individuals and will enable them to play important roles in the society they are in. Personality, the unity of the community and the transfer of values that keep alive can be achieved through education. Children's literature is an important area of activity for children to be interested in reading, to recognize different kinds of life, to be able to think critically, to communicate educational messages to improve imagination. The features that exist in the world are shaped by the materials in the education process from childhood. The fact that the texts in the textbooks lack some features necessitates that the works related to children's literature should be examined and introduced in terms of educational message transmission.

Methodology: In the study, children's stories and novels of Hidayet Karakuş in order to determine the educational messages in children's novels and stories that appeal to various age levels of Hidayet Karakuş; social, religious, moral, universal, national, educational messages that support economic development, and other educational messages. However, the transfer forms of educational messages in Hidayet Karakuş's children's novels and stories have been determined. In this research, Hidayet Karakuş's model was used to examine the texts written to identify and write messages in children's novels and stories. Twenty-six children's novels and stories were used as review objects of the research. Hidayet Karakuş's stories and novels written outside the field of children's literature and inscriptions for children and other types of works are excluded from the scope. The research data were analyzed in four stages, coding of data, finding of themes, arrangement of codes and themes, identification and interpretation of findings. In the analysis of the data, categorical content analysis was used from the content analysis techniques. The coding of the data is based on "coding based on concepts derived from data". Stories and novels; the children were examined within a plan in order to determine educational communication about the family, social, religious, universal, national, ethical, personal experiences and the resources were found, fişited and sorted and evaluated.

1041 educational messages were found in children's novels and stories that addressed various age levels of Hidayet Karakuş. These messages were collected and examined, and thematic coding was done in the direction of similarities and differences. Educational messages by taking into account the classification of the book named "Tales and Educational Functions" of Muhsin Helimoğlu Yavuz (1997); religious, moral, social, national, personality, universal, economic and other messages. According to their presentation formats they are grouped directly and indirectly. The identified educational messages are classified and interpreted.

Results: Love, friendship, friendship, sacrifice, compassion, loneliness, patience, prayer, nature and animal, homeland love, peace and so on in ninety-two stories and thirteen romans in the thirteen story book written by Hidayet Karakuş for children. educational messages that support 68% of these educational messages, 13% of other educational messages, 9% of educational messages that support social development, 5.7% of educational messages that support religious development, 2% educational messages supporting the development of national thought, 2% educational messages

supporting the development of universal thinking, 1% educational messages supporting moral development, and 0,003% educational messages supporting economic development. The results of the study will guide parents to the point at which parents should pay attention to the stories and stories that parents have chosen for their children, and parents will help educators on how much children of basic education level can benefit from the stories and novels of Hidayet Karakuş.

Discussion and Conclusions: The stories in Karakuş's stories and novels addressing various age levels that children wrote for children are not versatile and their distribution is not equal. Authors can sometimes make an educational transmission foreground based on the work but when we look at the works of Karakuş in general, the general distribution inequality shows the result that some educational messages are ignored.

It is seen that ninety-two stories and thirteen rumors in the thirteen story book written by Hidayet Karakuş for the children were given in an implicit way. Educational messages in stories and novels are not directly or explicitly contained in the text. The author is fed into the text of the feeling or thought that the child wants to earn.